

Практичне заняття по темі “Трасологія”

Мета заняття

1. Закріплення теоретичних знань про механізм утворення слідів як джерел і носіїв криміналістичної інформації, задачі і методи їх виявлення, фіксації і вилучення.
2. Набуття практичних навиків роботи з об’ємними і поверховими слідами, що утворені різними частинами тіла людини (пальцями і долонями рук, ногами, зубами), взуттям, знаряддями, механізмами і транспортними засобами, які використовуються при вчиненні злочинів.
3. Ознайомлення з основами методики проведення та умовами і особливостями призначення різних видів судово-трасологічних досліджень.

План проведення заняття

1. Розгляд контрольних питань.
2. Вивчення прийомів та набуття практичних навиків виявлення, фіксації та вилучення поверхових слідів (рук, ніг, взуття).
3. Вивчення прийомів та набуття практичних навиків фіксації та вилучення об’ємних слідів (взуття, знарядь зламу, транспортних засобів).
4. Опис виявлених слідів (їх загальних та ідентифікаційних ознак), способів їх фіксації та вилучення.

Матеріально-технічне забезпечення

1. Об’єкти із слідами від знарядь та інструментів.
2. Гіпс, кювети, пластилін.
3. Порошки для виявлення слідів рук (“Топаз”, “Малахіт”, “Рубін”, “Сапфір”, окис цинку, газова сажа).
4. Магнітна та флейцова щітки.
5. Дактилоплівки (світла, темна).
6. Друкарська фарба, гумові валики.
7. Бланки дактилокарт.
8. Збільшувальні лупи.

Контрольні питання

1. Сліди як носії криміналістичної інформації про вчинений злочин.
2. Основні види слідів – об’єктів трасологічних досліджень.
3. Класифікація слідів у залежності від механізму їх утворення.

4. Які ознаки об'єктів, що мають криміналістичне значення, можуть відобразитись у сліді? Як вони класифікуються?
5. Способи виявлення невидимих слідів, їх фіксації та вилучення.
6. Способи фіксації та вилучення об'ємних слідів.
7. Ідентифікаційні питання, які вирішуються при судово-трасологічних дослідженнях.
8. Неідентифікаційні питання, які вирішуються при судово-трасологічних дослідженнях.

Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення практичних занять по темі “Трасологія”

Заняття по даній темі потребують попереднього ознайомлення з принципами і закономірностями механізму утворення слідів. При цьому особлива увага приділяється з'ясуванню взаємного розташування слідоутворюючого і слідосприймаючого об'єкта, сили взаємного контакту, матеріалу взаємодіючих об'єктів та іншим умовам утворення слідів.

В залежності від того, що виступає в якості взаємодіючих об'єктів і при яких умовах здійснюється сам процес взаємодії, виникають сліди, які різняться за механізмом їх утворення, формою, характером вираженості та іншими показниками.

Як правило, сліди несуть інформацію про зовнішню будову та інші індивідуальні особливості тих об'єктів, у результаті взаємодії яких вони утворились. Це дозволяє вирішити питання не тільки про групу належності, але і встановити тотожність того об'єкта, яким утворений даний слід.

Вивчення прийомів та набуття практичних навиків виявлення, фіксації та вилучення поверхових слідів рук

Способи виявлення слідів рук залежать від властивостей поверхні, на якій вони утворені. Маловидимі сліди на глянцеvih поверхнях виявляють, оглядаючи поверхні під різними кутами освітлення. Потожирові невидимі сліди виявляють за допомогою фізичних чи хімічних методів. Фізичні методи полягають в тому, що на поверхню, на якій передбачаються сліди, наносять порошок, що має властивість прилипати до потожирової речовини. Застосування того чи іншого порошку (світлого чи темного, з магнітними чи без магнітних властивостей) залежить від матеріалу (структури, кольору), об'єкта-носія сліду. Хімічні методи пов'язані із властивістю потожирової речовини набувати певного кольору при взаємодії з окремими речовинами хімічного походження (пари йоду, нінідрин тощо).

Завдання 1

Студентам надаються різні об'єкти, на яких заздалегідь залишені сліди рук (куски скла, коробки, металеві предмети), різні за кольором і характером порошки, які будуть використані для опилення слідів, флейцеві та магнітні щітки, світлу та темну дактилоскопічну плівку, переносні джерела освітлення (ліхтарик, настільна лампа).

Перед виявленням слідів на досліджуваному об'єкті студенти вивчають його фізичні властивості і визначаються з тим, які необхідно застосувати технічні засоби для виявлення і наступного вилучення слідів. Після виявлення слідів студенти записують у зошит умови виявлення слідів, їх місце розташування та особливості будови (тип, вид, ознаки, які можна спостерігати).

Після виявлення і опису слідів рук студенти формулюють питання для вирішення дактилоскопічною експертизою.

Завдання 2

Використовуючи друкарську фарбу та гумовий валик, студенти проводять дактилоскопіювання свого товариша на дактилокарті і визначають тип і вид відбитків пальців. Дактилокарту з описом візерунків вклеюють у зошит.

Вивчення прийомів і набуття практичних навиків фіксації та вилучення об'ємних слідів

Завдання 1

Групі студентів (4-5) пропонується залишити слід взуття в коробці з вологим ґрунтом. Після виміру і опису загальних і окремих ознак сліду в зошиті, використовуючи гіпс, зробити зліпок сліду. Умови виготовлення зліпку також описуються в зошиті. Вони включають наступні операції:

А) підготовка сліду до заливки рідким гіпсом (очищення сліду від сторонніх включень, приготування армування та пояснювальної етикетки);

Б) підготовка рідкого гіпсу (консистенції рідкої сметани);

В) заливка сліду гіпсом (1/2 об'єму);

Г) армування сліду і остаточна заливка гіпсом з закріпленням пояснювальної етикетки;

Д) після затвердіння зліпка його вилучення з ґрунту та промивка.

Завдання 2

Кожному студенту надаються об'єкти (бруски деревини, металеві пластини, куски дроту тощо), на яких маються динамічні чи статичні

сліди від знарядь зламу, інструментів. У зошиті студенти повинні описати об'єкти та сліди. При описі слідів необхідно відобразити їх місце розташування, форму та розміри, індивідуальні особливості, умови утворення, знаряддя чи інструмент, яким залишено слід. З об'єктних слідів за допомогою пластиліну виготовляють зліпки.

Завдання 3

Після опису сліду взуття та слідів знарядь зламу (інструментів) студенти формують питання на вирішення трасологічної експертизи.

Література

1. Особенности исследования некоторых объектов криминалистической экспертизы / Под ред. В.А.Снеткова. – М., 1993.
2. Идентификация человека и диагностика его свойств, отображающихся в следах. – М., 1993.
3. Воробьева И.Б., Маланьина Н.И. Следы на месте преступления. – Саратов, 1996.
4. Дактилоскопическая экспертиза: Курс лекций. – Саратов, 2000.
5. Криминалистическая экспертиза: Курс лекций. Вып. 1: Трасологическая экспертиза / Под общ. ред. Б.П.Смагоринского. – Волгоград, 1996.
6. Криминалистика: Учебник / Под ред. А.Г.Филиппова. – М.: Спарк, 2004.